

- Kommer 7 december: Ny bok av och om fängslade oppositionella i Vitryssland.
- Intervju med Tomas Bertelman, svensk ambassadör i Moskva.
- Ryska oppositionen tar nya tag - tillsammans och mot korruption.
- Inför valet i Moldavien den 28 november, 2010.

Bilister och miljöaktivister – embryo till rysk proteströrelse?

Mycket har förändrats i Ryssland, säger Tomas Bertelman, Sveriges ambassadör i Moskva sedan 2008. Han talar om den utbredda korruptionen och om att bilister och miljöaktivister möjligtvis kan tänkas utgöra embryot till en rysk proteströrelse. Men han berättar också om hur det ryska samhället blivit öppnare. I alla fall i vissa avseenden.

Tomas Bertelman känner väl till denna del av världen: som ambassadör i Riga 2000-2005, i Warszawa 2005-2008 samt ambassadråd i Moskva och generalkonsul i Leningrad på 1980-talet. Han delar in omdaningarna i det man ser på ytan och mer djupgående förändringar.

Till den förra gruppen räknas byggboomen i Moskva som efter en svacka åter börjat komma igång. Den allt mer svårbemästrade trafiksituationen med ”minst 3,5 miljoner bilar” i huvudstaden är också en eskalerande förändring

Tomas Bertelman. Foto: UD/Pawel Flato

– som försvårar vardagen för moskvaborna.

Och så är det korruptionen.

Transparency International placerar Ryssland på plats 154 av 178 länder – Sverige återfinns på plats nummer fyra.

Men jämfört med 80-talet är det förstås på många viktiga sätt ett helt annat land. I dag talar man öppet

om exempelvis trafikpolisens korruption. Även

president Medvedev har påtalat behovet av reformer för att stävja korruptionen. Och, säger Tomas Bertelman, bilägarna kan möjligtvis utgöra embryot till en rysk proteströrelse. Det kan även miljöaktivister. Det har bland annat protesterna mot ett motorvägsbygge mellan Moskva och St Peterburg visat. Striden, som pågått i flera år, gäller en ekskog i Moskvaförorten Chimki. I detta sammanhang kan nämnas att organisationen *Reportrar utan gränser* rapporterar om faror för journalister, i ▶

bland annat Ryssland, som avslöjar miljöbrott.

En djupare förändring är enligt Tomas Bertelman att ryssarna blivit öppnare och frimodigare, jämfört med på 1980-talet. Många ryssar reser idag utomlands.

– Numera kan man föra ett naturligt samtal på gatan. Och utländska gäster klarar sig bra på egen hand utan att tala ryska.

Men hur är det med respekten för mänskliga rättigheter? Oppositionen tillåts ju inte ens att arrangera fredliga demonstrationer.

– Det är inte något fel på lagstiftningen, svarar Tomas Bertelman. Men, tillägger han, i det ryska samhället finner i dag en kultur där straffrihet blivit en del av systemet, dvs. (att) brottsutredningar inte fullföljs, mord på journalister som förblir ouppklarade, att regimkritiker hamnar i polishäkte en eller ett par dagar, osv.

– Det här skär djupt in i rättsväsendet och är svårt att komma åt. Men det är ett problem det talas öppet om och som påtalas av landets president.

Ryssland betecknas av tankesmedjan *Freedom House* som allt mindre fritt. Man menar att det är frågan om kräftgång och förklarar att det i dagens Ryssland existerar: "... valfusk, allt mer kringskuren religionsfrihet, att staten kontrollera historieskrivningen, växande korruption inom polisen ..."

Tomas Bertelman förklarar att Ryssland är ett i många stycken apolitiskt samhälle. I dag kan människor resa, konsumera och sköta sig själva. De slipper vara trakasserade av makten

som under kommunisttiden, vilket upplevs som mycket positivt.

Vad gäller tilltron till politiker så är cynismen utbredd. Ryssarna har helt enkelt låga förväntningar på vad politikerna kan åstadkomma. Till detta kommer att många välutbildade unga ryssar väljer att flytta utomlands för att skapa sig en bättre framtid. Cynismen gäller även demokrati i allmänhet och demokratiska partistrukturer.

– Demokrati associeras med 90-talets allmänna kaos och upplösning. Många ryssar förknippar demokrati med umbäranden och chock, inte med effektivt styre och konkret nytta, säger Tomas Bertelman.

Dmitrij Medvedev har i denna anda förklarat att parlamentarism inte är något för Ryssland utan att den ryska demokratin måste grundas på en stark presidentmakt. Den modernisering av det ryska samhället som han vill få till stånd sägs vara en omvandling på ryska villkor.

Men visst måste det finnas många ryssar som intresserar sig för utvecklingen i landet, dvs politik?

– 15-30 procent av ryssarna är välutbildade, bor i storstäder och vill ha en annan form av demokrati, svarar Tomas Bertelman, men tillägger att för många är dock de materiella levnadsvillkoren fortfarande hårda och de politiska prioriteringarna ser delvis annorlunda ut. "Men i takt med att välståndet höjs kommer Ryssland också att gå mot mer demokrati. En stor del av befolkningen välkomnar president Medvedevs berömda uttryck: frihet är bättre än ofrihet".

Text: Elisabeth Precht

Dagböcker från fängelset - vitryska oppositionella berättar

Att tillbringa sju, tio, femton dagar i ett fängelse är inte något ovanligt för den politiska oppositionen i Vitryssland. *Administrative detention* som det heter på vitrysk "byråkratiska" kan utdömas för innehav av vykort med illustrationer som inte passar regimen. Eller för den som besöker en rättegång där andra oppositionella är anklagade. Eller ...

I boken **Diaries of Dissidents** berättar 15 oppositionella om sina fängelsevistelser. För några är det första gången. För andra är det ett av många frihetsberövanden. Men alla har de något gemensamt: De är övertygade om den vitryske diktatorn Lukashenka bör avsättas. Nästa chans är den 19 december då Vitryssland går till val - ett val på regimen villkor.

Tisdag den 7 december kl 18 presenteras boken i Stockholm. Två av dagboks författarna kommer att närvara. Föränmälan till info@hjalmarsonstiftelsen.se

Ryska oppositionen vill ta krafttag mot korruption och godtycke

Boris Nemtsov, tidigare rysk vice premiärminister och numera en av landets oppositionsledare, säger att han ser vissa positiva utvecklingstendenser i sitt hemland. Det gäller främst att människor i gemen och företag börjar tröttna på korruptionen. "Vårt huvudbudskap är att vi är för Ryssland utan korruption" säger Nemtsov och visar den rapport som han och rörelsen Solidaritet nyligen publicerat: "Tio år med Putin". Sedan ett par månader samverkar han med ytterligare tre oppositionspartier/rörelser. Man har tillsammans bildat koalitionen "För Ryssland utan godtycklighet och korruption."

Boris Nemtsov i samtal med ryska väljare. Foto: www.nemtsov.ru

Övriga i koalitionen är *Demokratiskt Val* som leds av Vladimir Milov (som lagt fram rapporten tillsammans med Boris Nemtsov) samt *Republikanska Partiet* med Vladimir Ryzjkov i spetsen. "Jag hoppas att vi kan enas om en gemensam kandidat inför nästa presidentval", säger Michail Kasianov som leder *Folkets Demokratiska Union* (PDU). Val till parlamentet hålls 2011 och val av president år 2012.

Michail Kasianov var premiärminister under Putins första år vid makten men avsattes när deras åsikter gick isär bland annat vad gäller energipolitik. Under Boris Jeltsin var han finansminister. I dag menar Michail Kasianov att "även om korruptionen alltid har funnits i Ryssland, så är dess utbredning i dag utan motstycke. Det är en stor nationell katastrof".

– Alla är trötta på korruptionen. Företag är trötta på den och föräldrar på att behöva använda mutor för att barnen ska komma in på universitet och skolor. Vi är trötta på trafikpolisen som man måste muta, säger Boris Nemtsov.

I rapporten om Putins år vid makten kan man läsa:

"Under Putin har [korruptionen] ökat katastrofalt. Enligt Transparency Internationals uppskattningar är värdet av 'korruptionsmarknaden' i Ryssland 300 miljarder dollar. Detta motsvarar en fjärdedel av landets totala BNP!"

Förutom korruption så pekar rapportförfattarna på flera andra ryska problem. Dålig folkhälsa, med jämförelsevis kort livslängd är ett förhållande som tas upp i rapporten. Det stora beroendet av råvaror och råvaruproduktion är också ett problem. Den dåliga

infrastrukturen som bland annat hämmar företagsamhet, är ett tredje hinder för utveckling. Rapportförfattarna efterlyser insatser så att små och medelstora företag kan startas och växa.

De ryska ledarna talar gärna om modernisering av det ryska samhället. Vad är det egentligen man avser?

– Modernisering kräver konkurrens och kan inte skapas i en enpartistat, säger Boris Nemtsov och tillägger:

– Putin är för stagnation – fast han kallar det stabilitet!

Hur får ryssarna i gemen reda på vad oppositionen tycker och vill?

Ja, medias makt är i dag kringskuren. Hot mot och mord på journalister förekommer. Efter att kritisk granskning var tillåten på 1990-talet så har mediesituationen steg för steg försämrats under 2000-talet.

Rapporten om Putins tio år vid makten har tryckts upp i 1 miljon exemplar och ska spridas i hela landet, förklarar Boris Nemtsov. Och så kan den laddas ner på nätet.

– Under de senaste två, tre åren har Internet blivit något att räkna med, förklarade den ryska journalisten Julia Latynina på ett Axess-seminarium i Stockholm tidigare i höst.

Hon berättade att man på Internet numera kan hitta kritiska granskningar av politiska händelser. Granskningar som inte förekommer i media styrda av makthavarna. Ett aber är dock att endast 1 procent av den ryska befolkningen använder Internet, dvs. cirka 1,5 miljon människor.

Text: Elisabeth Precht

Moldavien går till val - än en gång ...

Moldavien, som var en del av Sovjetunionen, blev självständigt efter Sovjetunionens fall 1991. Landet har – förutom sina inrikespolitiska problem – en fryst konflikt med utbrytarprovinsen Transnistrien, som efter kriget 1992 deklarerade sin självständighet.

Mellan 2001 och 2009 regerade en kommunistisk regering Moldavien under Vladimir Voronin. 2009 hölls två parlamentsval: Enligt konstitutionen måste presidenten, som väljs av parlamentet, få 61 av de 101 ledamöternas röster. Då ingen kandidat fick tillräckligt många röster upplöstes parlamentet efter valet i april 2009. I juli hölls ett nytt val som vanns av en ”Allians för Europa”, bestående av fyra partier:

- Det Liberaldemokratiska Partiet i Moldavien (PLDM) under nuvarande statsminis-

ter Vladimir Filat (systerparti till Moderaterna)

- Det Liberala Partiet (PL) under Marian Ghimpu, parlamentets talman och President ad interim

- Alliansen ”Vårt Moldavien” (AMN) under Serafim Urechean, som i många år var borgmästare i Chisinau

- Det Demokratiska Partiet (PDM) under Marian Lupu, som var kommunisternas talesman i parlamentet, och som har fört sitt parti in i Socialistiska Internationalen.

Alliansen har hittills inte lyckats rösta fram en president, då det saknar åtta röster för en 3/5-majoritet.

Under september 2010 hölls en folkomröstning i syftet att förändra författningen, som skulle göra det möjligt att välja president i allmänna val. Allt enligt ett förslag från Venedigkommissionen, en institution inom Europarådet som hjälper medlemsstaterna att lösa författningsproblem. För att en sådan förändring krävs dock ett valdeltagande om minst 33 procent. Då endast 29 procent deltog, innebär det att den konstitutionella knuten förblir olöst.

Nästa parlamentsval äger rum den 28 november 2010. Det finns inga tillförlitliga opinionsmätningar, men allmänt anses att ”Allians för Europa” åter kan vinna regeringsmakten, även om Kommunisterna ser ut att bli det största enskilda partiet. Avgörande är också ifall Kommunisterna får färre än 41 parlamentsplatser – vilket innebär att en president skulle kunna bli vald.

De viktigaste frågorna under valrörelsen är närmandet till Europa, arbetet i det Östra Partnerskapet och landets framtida finanser.

Moldavien är Europas fattigaste land och Sverige är i dag en av de största bidragsgivarna. För några månader sedan uppgraderades Sveriges regionkontor i Chisinau till ambassad – ett viktigt tecken att Sverige tar Moldavien, dess demokratiska utveckling och dess stabilitet på allvar.

Genom det Östra Partnerskapet har EU antagit utmaningen att bistå Moldavien så att landet ska kunna utveckla sin potential. Vi moderater behöver hjälpa våra vänner i PLDM att lyckas med demokratiuppbyggnad och europeisk utveckling. Valet den 28 november kan bli en viktig etapp på denna väg.

Walburga Habsburg.
*Riksdagsledamot M och
ledamot av JHS styrelse*

På dagordningen

- **15 - 18 nov - Bryssel**
Studiebesök till EU för ungdomar från UNM Youth, Georgien.
- **24 - 27 nov - Marielund**
Winter School I: Ideologiutbildning för ungdomar från länderna på Balkan.
- **27- 30 nov - Marielund**
Winter School II: Ideologiutbildning för ungdomar från östra Europa och Kaukasus.
- **3 - 5 dec - San Francisco de Macoris, Dominikanska Republiken**
Seminarium om organisationsbyggnad i samarbete med FNP.
- **7 - 9 dec - Seychellerna**
Ungdomskonferens med DP Seychelles.
- **10 - 12 dec - Seychellerna**
Kvinnokonferens med DP Seychelles and NPP Ghana.
- **12-13 jan - Stockholm**
Steg två i JHS skribentutbildning - för grupp nummer 3. Start på ny utbildning blir i maj 2011.